

Til Finansdepartementet

21. juni 2012

Tilråkning om utelukkelse av Daewoo International Corporation, Oil and Natural Gas Corporation Ltd, GAIL India, Korea Gas Corporation og POSCO fra investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland

Innhold

1	Sammendrag	1
2	Innledning	2
	2.1 Hva rådet har tatt stilling til	3
	2.2 Kilder	4
3	Oppdatering av situasjonen langs rørgaten	4
	3.1 Status for prosjektet	4
	3.2 Det militære nærværet	4
	3.3 Menneskerettighetsbrudd	6
4	Informasjon fra selskapene	8
5	Rådets vurdering	9
6	Tilrådning	11

1 Sammendrag

Etikkrådet opprettholder tilrådingen av 2. mai 2011 om å utelukke selskapene Daewoo International Corporation, Korea Gas Corporation, Oil and Natural Gas Corporation Ltd. og GAIL India Ltd. fra Statens pensjonsfond utlands (SPU) investeringsunivers på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapene medvirker til grove eller systematiske menneskerettighetsbrudd i forbindelse med byggingen av en gassrørledning over land i Myanmar. Selskapene deltar i et fellesforetak med det kinesiske statselskapet China National Petroleum Corporation, der sistnevnte er ansvarlig for bygging og drift av rørledningen. Etikkrådet tilrår også at det koreanske selskapet POSCO, som har en kontrollerende eierandel i Daewoo International, utelukkes på samme grunnlag.

Den 8. mai 2012 anmodet Finansdepartementet rådet om å oppdatere tilrådingen av 2. mai 2011 om utelukkelse av disse selskapene i lys av den senere tids politiske utvikling i Myanmar. Myndighetene i landet har besluttet å gjennomføre betydelige politiske reformer og har i løpet av det siste året iverksatt flere av disse samt frigitt politiske fanger, utvidet ytringsfriheten, gjennomført frie suppleringsvalg i april i år, og avtalt våpenhvile med flere etniske grupper i landet. EU og Norge fjernet i april i år de økonomiske sanksjonene mot Myanmar for å støtte demokratiseringsprosessen.

Denne tilrådingen vurderer, i tråd med departementets anmodning, om disse politiske endringene har ført til endringer særlig når det gjelder hærens opptreden i de områdene som er preget av konflikt.

Selskapenes deltakelse i prosjektet er uendret, men ettersom POSCO har ervervet en eierandel på 68,15 prosent i Daewoo, har rådet inkludert POSCO i tilrådingen, fordi selskapet har en kontrollerende eierandel i Daewoo.

Gassrørledningen skal etter planen være ferdig i begynnelsen av 2013. Anleggsarbeider pågår i Rhakine-staten, mens byggingen er i ferd med å bli avsluttet i den sentrale delen av Myanmar. I den nordlige delen av Shan-staten er traséen nordover mot grensen til Kina stukket ut, men byggearbeider ser ikke ut til å være startet opp ennå.

Den myanmarske hæren har i løpet av de siste 12 månedene økt sitt nærvær i områdene langs rørgaten. Etter det rådet kjenner til omfatter styrken nå 13 000 -15 000 soldater som særlig er konsentrert i starten av rørledningen i Rhakine-staten, og ved enden av rørledningen i Shan-staten. I de sistnevnte områdene er styrkene i løpet av det siste året blitt forsterket for å sikre landområder til rørledningen. Dette er områder med store ulike etniske befolkningsgrupper, der rørledningen synes å ha vært en katalysator for konfliktene og et fokus for de voldshandlingene som foregår i området. I disse områdene er det rapportert om grove og systematiske menneskerettighetsbrudd begått av militære styrker mot sivilbefolkningen. Det handler om drap, tortur, voldtekter, tvangsarbeid og andre grove overgrep, der det militæres handlinger synes å følge samme mønster som er kjent fra tidligere infrastrukturprosjekter i Myanmar. Disse overgrepene er pågående, og synes å ha økt i omfang i takt med at det militære har søkt å få kontroll over nye landområder langs rørledningstraséen. Rådet finner det derfor godtgjort at byggingen av rørledningen fører til grove og systematisk menneskerettighetsbrudd.

Den positive politiske utviklingen i Myanmar har slik rådet oppfatter det, i liten grad hatt praktisk betydning for hvordan det militære i Myanmar opptrer overfor sivilbefolkningen i

konfliktområder. Etter rådets oppfatning er grunnlaget for å utelukke selskapene i fellesforetaket samt POSCO som er morselskapet til Daewoo, fortsatt tilstede, og faktisk forsterket siden rådets tilrådning av 2. mai 2011. Selv om det er militæret i Myanmar og ikke selskapene som begår menneskerettighetsbruddene, er det en klar sammenheng mellom normbruddene og selskapene ved at normbruddene begås for å legge til rette for selskapenes fremtidige virksomhet. Rådet mener at de tiltakene som selskapene har gjennomført for å hindre menneskerettighetsbrudd, ikke er tilstrekkelige til å hindre overgrep.

Ettersom militære styrker også skal sikre rørledningen etter at den er kommet i drift, er det rimelig å anta at det vil være et tungt militært nærvær langs hele traséen også etter 2013. Rådet legger vekt på at tvangsarbeid og andre overgrep begått av militære styrker synes å være vanlig, og at slike handlinger også forekommer i områder som i dag ikke er preget av konflikt. Rådet finner derfor at det er en uakseptabel risiko for at selskapene også i fremtiden vil medvirke til menneskerettighetsbrudd knyttet til rørledningen.

Rådet tilrår derfor å utelukke Daewoo International Corporation, Korea Gas Corporation, Oil and Natural Gas Corporation Ltd, GAIL India Ltd og POSCO fra SPUs investeringsunivers på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapenes medvirker til pågående og fremtidige grove og systematiske menneskerettighetsbrudd.

2 Innledning

Den 27. mars 2009 inngikk myndighetene i Kina og Myanmar en avtale om å bygge to rørledninger: En rørledning som skal frakte gass fra Shwe-feltet utenfor kysten av Myanmar og en parallell rørledning for transport av olje. Den myanmarske delen av rørledningen er nærmere 800 km lang og vil gå tvers gjennom Myanmar, fra havnen i Kyauk Phyu (Sittwe) i Rhakine-staten til Yunnan-provinsen i Kina. Rørledningen vil krysse områder befolket av etniske grupper. Byggearbeidene pågår, og rørledningen er planlagt ferdigstilt i 2013. Militæret i Myanmar har ansvaret for sikkerheten i rørgaten. Det har funnet sted en økt militarisering langs rørledningstraseen, og det er rapportert om bruk av tvangsarbeid og grove menneskerettighetsbrudd.

Det kinesiske statsselskapet China National Petroleum Corporation (CNPC) er operatør for bygging og drift av rørledningen. De koreanske selskapene Daewoo International Corporation (Daewoo) og Korea Gas Corporation (KOGAS), samt de indiske selskapene Oil and Natural Gas Corporation Ltd. (ONGC)¹ og GAIL India Ltd. (GAIL) deltar i byggingen gjennom et eget selskap som er et fellesforetak med CNPC.²

Den 26. mai 2010 avga Etikkrådet tilrådning om å utelukke CNPCs datterselskap, PetroChina, på grunn av PetroChinas uvanlig nære forhold til CNPC og risiko for at selskapet ville medvirke til grove menneskerettighetsbrudd knyttet til byggingen av rørledningene.³ Finansdepartementet fulgte ikke tilrådingen om PetroChina fordi departementet mente at

¹ ONGC deltar gjennom sitt heleide datterselskap ONGC Videsh Ltd.

² CNPC har gjennom datterselskapet Southeast Asia Pipeline Company Ltd. en andel på 50,9 prosent i dette selskapet. Daewoos andel er på 25,04 prosent, mens ONGC, gjennom det heleide datterselskapet ONGC Caspian E&P BV (OCEBV), har 8,347 prosent. GAIL India og KOGAS har 4,1735 prosent hver, og Myanmar Oil and Gas Enterprise (MOGE) har andel på 7,365 prosent, <http://www.ongcvides.com/Assets.aspx>

³ Etikkrådets tilrådning om utelukkelse av PetroChina er tilgjengelig på www.etikkradet.no

PetroChinas tilknytning til CNPC ikke er av en slik art at de to selskapene bør vurderes som ett.

Den 2. mai 2011 avga Etikkrådet en tilrådning om å utelukke CNPCs partnere i fellesforetaket fra SPU's investeringsunivers på samme grunnlag. Rådet mente at partnerne i fellesforetaket, ved å delta i prosjektet, godtok at det militære ville være ansvarlig for sikkerheten i rørgaten. Både type prosjekt og det militærets rolle i prosjektet ville etter rådets syn medføre en uakseptabel risiko for at selskapene ville medvirke til menneskerettighetsbrudd.

Den 22. februar 2012 ba Finansdepartementet om Etikkrådets vurdering av selskaper i SPU med virksomhet i Myanmar sett i lys av de endrede politiske forholdene i landet. Etikkrådet svarte (11. april 2012) at det heretter vil vurdere selskapers virksomhet i Myanmar på lik linje med selskapers virksomhet i andre land, og at rådet spesielt ville følge med på selskapers mulige medvirkning til eventuelle menneskerettighetsbrudd i forbindelse med store infrastrukturbygginger.

Den 8. mai 2012 anmodet Finansdepartementet rådet om å oppdatere tilrådingen om utelukkelse av Daewoo, KOGAS, GAIL og ONGC som rådet avga 2. mai 2011, i lys av den senere tids politiske utvikling i Myanmar. Denne tilrådingen vurderer derfor om denne utviklingen har ført til endringer i militærets praksis i de områdene hvor selskapene legger rørledningen.

Ved utgangen av 2012 eide SPU aksjer til en verdi av vel 1 357 milliarder kr i POSCO, tilsvarende en eierandel på 0,79 prosent. Beholdningen i ONGC var på 218,8 millioner kr (0,4 prosent) og i GAIL India på 211 millioner kr (0,09 prosent). SPU eide ved utgangen av 2012 ikke aksjer i Daewoo International Corporation eller KOGAS. Disse selskapene er likevel i SPU's investeringsunivers.

2.1 Hva rådet har tatt stilling til

Det er ingen tvil om at den politiske situasjonen i Myanmar har endret seg siden rådet avga tilrådning om utelukkelsen av de fire nevnte selskapene. Det har vært gjennomført betydelige demokratiske og politiske reformer i landet i løpet av det siste året. Det inkluderer blant annet frigivelse av et stort antall politiske fanger, utvidelse av ytringsfriheten, gjennomføringen av frie suppleringsvalg i april i år, og avtaler om våpenhvile med flere etniske grupper i landet. EU og Norge fjernet i april i år de økonomiske sanksjonene mot Myanmar for å støtte demokratiseringsprosessen. Sanksjonene om våpeneksport til landet er imidlertid opprettholdt. Ifølge FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Myanmar har denne utviklingen vært positiv for menneskerettighetssituasjonen i landet, selv om fremdeles mye gjenstår: *"The steps taken by the Government have had a positive impact on the human rights situation in Myanmar. Nonetheless, many serious human rights issues encompassing the broad range of civil, political, economic, social and cultural rights remain and should be addressed. There is also a risk of backtracking on the progress achieved to date."*⁴

Rådet har vurdert om grunnlaget for utelukkelse av selskapene Daewoo, KOGAS, ONGC og GAIL fortsatt er til stede i lys av den politiske utviklingen i Myanmar. Videre har rådet inkludert det koreanske selskapet POSCO som er morselskap til Daewoo, i tilrådingen.

⁴ Progress report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Tomás Ojea Quintana, http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session19/A-HRC-19-67_en.pdf

2.2 Kilder

Rådet har fått gjennomført egne undersøkelser for å klargjøre statusen for rørledningsprosjektet, samle informasjon om det militære nærværet og menneskerettighetsbrudd knyttet til byggingen av rørledningen. Informasjonsinnsamlingen har foregått i Myanmar, Kina og Thailand i løpet av februar og mars 2012, og omfatter blant annet intervjuer med et stort antall personer med kunnskap om prosjektet, det militærets rolle og adferd, samt menneskerettighetssituasjonen i Myanmar. Det har også vært gjennomført informasjonsinnsamling i områder langs rørgaten i Shan-staten.

Tilrådingen er i hovedsak basert på rådets egne undersøkelser. Andre kilder fremgår av fotnotene.

3 Oppdatering av situasjonen langs rørgaten

3.1 Status for prosjektet

Selskapene

Rådet har gitt en detaljert redegjørelse for fellesforetaket og partners rettigheter og forpliktelser i tilrådingen av 2. mai 2011. Ifølge den informasjon som er tilgjengelig i selskapets årsrapporter og på hjemmesider, har det ikke skjedd endringer i deltakelsen eller eierandeler i fellesforetaket.

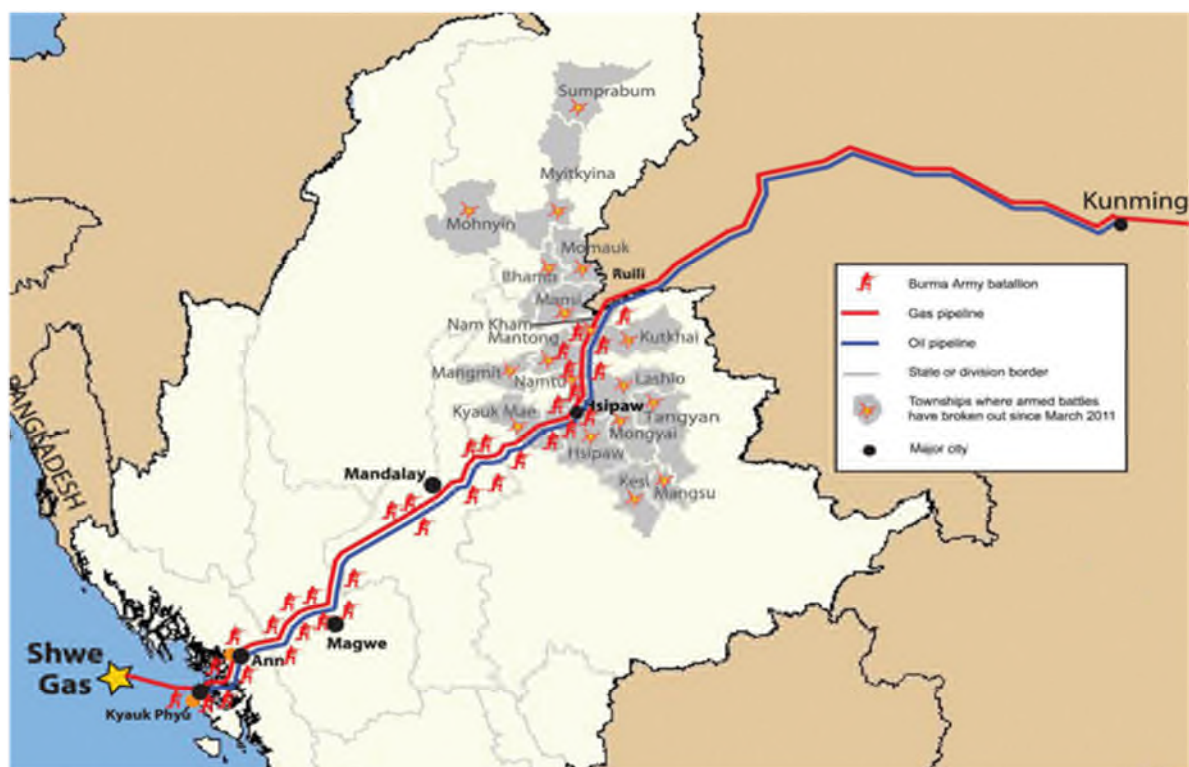
Det koreanske selskapet POSCO har kjøpt 68,15 prosent av aksjene i Daewoo. Daewoo er dermed et datterselskap av POSCO. Rådet har derfor inkludert POSCO i denne tilrådingen, ettersom det har en kontrollerende eierandel i Daewoo.

Status for byggearbeidene.

Gassrørledningen er planlagt ferdigstilt i begynnelsen av 2013. Anleggsarbeider pågår i Rhakine-staten, blant annet der rørledningen krysser Bengal-bukten fra Maday Island og til fastlandet. Her er også arbeider på tilhørende infrastruktur i gang, blant annet bygging av en dypvannshavn. Rørledningen er i ferd med å bli ferdigstilt i den sentrale delen av Myanmar (*Magway* og *Mandalay Divisions*) som er områder som ikke har vært preget av etniske konflikter. I den nordlige delen av Shan-staten er det utført forberedende arbeider i rørgaten nordover mot grensen til Kina, men byggingen av selve rørledningen ser ikke ut til å ha begynt.

3.2 Det militære nærværet

Myanmarske styrker har i løpet av de siste 12 månedene økt sitt nærvær langs rørgaten. Etter det rådet kjenner til, er det nå 44 bataljoner stasjonert i områder langs rørledningstraséen. Hver bataljon er antatt å ha 250-300 soldater, slik at det nå befinner seg 13 000-15 000 soldater i områder langs rørgaten. De befinner seg hovedsakelig i starten og enden av rørledningen, i henholdsvis Rhakine-staten og Shan-staten (se figur 1). I begge disse statene er det store etniske befolkningsgrupper, der uroligheter og konflikter har eskalert det siste året.

Figur 1: Kart over rørledningstraséen der lokalisering av myanmarske militære styrker er indikert⁵

I Rhakine-staten synes det nå å være en økende opposisjon til prosjektet, særlig blant den etniske Rhakine-befolkningen. Urolighetene synes særlig å være knyttet til en økende misnøye med det kinesiske nærværet og et krav om at lokalbefolkningen skal tjene på ressursutvinningen,⁶ og dette har vært en medvirkende årsak til at en ny væpnet geriljagruppe er blitt dannet det siste året. Denne kommer i tillegg til *the Arakan Liberation Army (ALA)*, som er den største væpnede, etniske gruppen i Rhakine-staten, og som er i konflikt med det militære.⁷ ALA ble i januar 2012 invitert til fredsforhandlinger med myndighetene i Myanmar, og det er rapportert at en foreløpig avtale om våpenhvile ble undertegnet i mai.⁸ Det økende militære nærværet i staten synes å være en respons på den økende opposisjonen i området.

Den etniske konflikten i Kachin-staten og nord i Shan-staten har vært langvarig og alvorlig, og i løpet av det siste året synes kampene mellom etniske grupper og militære styrker i områder nord i Shan-staten som rørledningen skal krysse, å ha blitt intensivert.⁹ Rørledningen skal gå gjennom områder som kontrolleres av *the Kachin Independence Army (KIA)* og som

⁵ Publisert av Shwe Gas Movement, 4. september 2011.

⁶ Se for eksempel: Narinjara, 7. mars 2012: *Local youths campaign for share of benefits from Shew gas*, <http://www.narinjara.com/main/index.php/local-youths-campaign-for-share-of-benefits-from-shwe-gas/>

⁷ Myanmar News International, 12. desember 2011: *ALA and Burmese Army clash*, <http://www.bnionline.net/index.php/news/narinjara/12260-ala-and-burmese-army-clash.html>

⁸ Democratic Voice of Myanmar, 6. april 2012: *Armed groups hold talks with government*, <http://www.dvb.no/news/armed-groups-hold-talks-with-government/21433>

⁹ Kachin News skriver 23. mars 2012: "Over the past few months heavy fighting has been frequent along a stretch of KIO-controlled territory between Namtu and Mandong townships where the massive Shwe gas pipeline project is currently under construction," <http://www.kachinnews.com/news/war/2254-fighting-resumes-after-kachin-talks-falter.html>

er styrt av *the Kachin Independence Organisation* (KIO), den politiske armen til KIA.¹⁰ I utgangspunktet skulle ikke rørledningen krysse KIOs landområder, men i 2011 besluttet myndighetene å legge om traséen gjennom den nordlige delen av Shan-staten og inn i KIO-kontrollert område.¹¹ Siden sommeren 2011 har det jevnlig vært rapportert om kamper mellom de etniske væpnede gruppene og myanmarske stryker i områder som rørledningen skal krysse.¹² Så sent som i mars 2012 skal det militære ha sendt inn 1 500 ekstra soldater til regionen for å få kontroll over landområder der rørledningen skal gå.¹³ I løpet av de siste månedene har det vært harde kamper langs rørgaten i KIA kontrollert område.

Ifølge rådets undersøkelser har det skjedd en økende militarisering i den nordre delen av Shan-staten i de områdene som rørledningen skal krysse, og det militære nærværet (bataljoner, militærleire og artilleri) synes fortsatt å øke langs rørgaten. På tross av fredsforhandlinger med myndighetene har den væpnede konflikten i ulike deler av Kachin-staten og nordre del av Shan-staten pågått siden juli 2011, og den ser ut til å fortsette.¹⁴ Kampene synes å være direkte relatert til de militæres oppgave med å sikre landområder for rørledningen.

3.3 Menneskerettighetsbrudd

Det er rapportert om omfattende menneskerettighetsbrudd i de områdene langs rørgaten der myanmarske styrker har et nærvær. Som ved tidligere infrastrukturbygginger i Myanmar, ser det ut til at det er en sammenheng mellom den økende militariseringen i områder langs rørgaten og menneskerettighetsbrudd, spesielt i områder med etniske grupper. Dette stadfestes også i en rapport fra den anerkjente organisasjonen International Crisis Group om situasjonen i Myanmar: *“The worst abuses take place in areas of insecurity or armed conflict, which are almost exclusively in ethnic minority areas. Though human rights abuses - and even atrocities - have been committed by all sides, the Myanmar army is responsible for the vast majority of such incidents.”*¹⁵

¹⁰ I tillegg til KIA er det også andre væpnede etniske grupper aktive i dette området, blant annet *the Shan State Armies* og *the United Wa State Army*.

¹¹ Ifølge Kachin News skulle den opprinnelige traséen fortsette øst for Hsipaw og via Lashio før den dreide nordover mot Kunming. Den nye traséen svinger 90 grader ved Hsipaw og går rett nordover inn i KIO kontrollert territorium (se figur 1), <http://www.kachinnews.com/news/2249-fighting-in-n-shan-state-continues-along-shwe-pipeline-route.html>. Endringen i traséen er også bekreftet i rådets egne undersøkelser.

¹² Smith, Matthew, 26. juli 2011: *Burmese Crossroads: Oil & Gas Rush Stokes Civil War*.

<http://www.corpwatch.org/article.php?id=15651&printsafe=1>,

Kachinland News 28. september 2011: *Burmese Army arrived near KIA's 4th Brigade headquarter area*

<http://kachinlandnews.com/?p=20181> Kampene foregikk rundt Kutkai, (se figur 1).

Human Rights Watch, mars 2012: *Untold Miseries. War time abuses and forced displacement in Kachin State*, s. 33, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/Myanmar0312ForUpload_1.pdf.

Burma Net News 25. januar 2012, <http://www.burmanet.org/news/2012/01/25/kachin-news-group-burma-army-sends-more-troops-to-fight-kia-along-shwe-pipeline-route/> I januar 2012 rapporterte lokale kilder om at den burmesiske hæren hadde sendt forsterkninger inn de nordlige områdene som rørledningen skal krysse, og det ble også rapportert om at burmesiske styrket hadde gått til angrep mot KIA på viktige punkter langs rørgaten i Namtu, Mandong, Nam Kham og Muse (se figur 1).

¹³ Ifølge Asian Tribune 15. mars 2012 fant dette sted i området mellom Namtu og Mandong Townships (se figur 1), <http://www.asiantribune.com/news/2012/03/14/peace-question-war-torn-kachin-state-Myanmar>

¹⁴ Irrawaddy 12 May 2012: *Burmese Army Threatens to Wipe Out the KIA*,

<http://www.irrawaddy.org/archives/3951>.

¹⁵ International Crisis Group, Myanmar: *A New Peace Initiative*; Asia Report N°214; 30 Nov 2011, s. 13, <http://www.crisisgroup.org>.

Menneskerettighetsbruddene synes særlig å forekomme i den søndre og nordre enden av rørledningstraséen, i Rhakine-staten og Shan-staten, mens de sentrale områdene av Myanmar (*Magway og Mandalay divisions*) synes å være mindre berørt.

De menneskerettighetsbruddene som ser ut til å ha funnet sted i Rhakine-staten, synes å være forskjellig fra de det er rapportert om langs rørledningstraseen i nord. Snarere enn fysisk vold gjelder misnøyen her at prosjektet ødelegger livsgrunnlaget for mange mennesker ved at land konfiskeres uten kompensasjon og ved tap av fiskerett. Det er også rapportert om at kompensasjonen som betales, ofte er i strid med inngåtte avtaler. Det sies også at det skjer mange arbeidsulykker, og at de som er utsatt, i liten grad får erstatning for skader de blir påført. Som tidligere nevnt er det en betydelig lokal misnøye med at prosjektet i liten grad kommer lokalbefolkningen til gode.

Menneskerettighetsbruddene synes å være langt mer alvorlige i områdene langs rørgaten i Shan- staten i nord, og spenner fra alvorlige og voldelige overgrep, som voldtekter, tortur og drap, til forfølgelser og kidnappinger, tvangsarbeid, og konfiskering av land uten kompensasjon. De mest alvorlige overgrepene som voldtekter, drap og tortur, er vanskelig å dokumentere, men flere personer som har vært kontaktet i forbindelse med rådets undersøkelser, har rapportert om slike hendelser i løpet av det siste året i områder langs rørgaten der militære tropper er stasjonert.

Organisasjonen Human Rights Watch publiserte i mars 2012 rapporten *Untold Miseries* som gir en detaljert beskrivelse av overgrep som det militære har begått i Kachin-staten: *“The Burmese army has been responsible for numerous human rights violations since armed conflict resumed in Kachin State in June 2011. It has forced men, women, and children to serve as porters in the front lines of the fighting, at grave risk. It has deliberately attacked ethnic Kachin villages, killing civilians, engaging in torture and other ill-treatment of detainees, and committing rape and other forms of sexual violence. Violent threats have often been made with ethnic slurs. The Burmese army has pillaged and razed homes and destroyed civilian property, impacting immediate and long-term food security. The Burmese army—as well as the KIA [...] has used antipersonnel landmines that have caused dozens of deaths and seriously wounded many others. Children under 18 have been conscripted into Burmese army ranks.”*¹⁶

Også organisasjonene *The Kachin Women’s Association Thailand* (KWAT) har dokumentert menneskerettighetsbrudd i Kachin- og Shan-staten i løpet av det siste året. I oktober 2011 utga de rapporten *Burma’s Cover up War: Atrocities Against The Kachin People* som beskriver overgrep, blant annet drap, tortur og 34 tilfeller av voldtekter som er gjennomført av soldater i den myanmarske hæren.¹⁷

I forbindelse med rådets undersøkelser er det blitt gjennomført intervjuer med personer i området langs rørgaten, som gir liknende beretninger om fremgangsmåten til de myanmarske styrkene. Det fortelles at soldatene går inn i landsbyer, gjennomfører harde forhør med innbyggerne, og at de har torturert og drept sivile, også barn. Videre er det blitt sagt at trakassering og voldtekt av kvinner er vanlig, og at befolkningen blir tvangsflyttet til steder (*relocation sites*) der de kan kontrolleres og utnyttes til tvangsarbeid, blant annet såkalt

¹⁶ Human Rights Watch, March 2012: *Untold Miseries. War time abuses and forced displacement in Kachin State*, s. 36.

¹⁷ Rapporten er tilgjengelig på <http://www.kachinwomen.com/publications/reports/84-reported-atrocities-against-the-kachin-people-within-months-.html>

portering. Dette innebærer at sivile må bære utstyr og forsyninger for soldatene under trusler om vold og andre represalier. Både menn, kvinner og barn er offer for tvangsarbeid.

Det er også rapportert om et voksende antall internflyktninger som følge av kampene. Mange er blitt fordrevet fra sine hjem eller har valgt å flykte for å unngå overgrep. Dette fremgår av blant annet Human Rights rapporten ovenfor og medieoppslag: *”Towards the end of last year when fighting became increasingly severe in northern Shan state, several thousand villagers who live along the proposed route of the pipelines were forced to flee their homes. Few if any of the displaced people appear to know anything about the pipeline project”*¹⁸

Et viktig element i de militæres strategi i områder med etniske konflikter er å målrette aksjoner mot sivilbefolkningen for å kutte forsyningslinjene, tilgangen til informasjon og rekrutteringen til de etniske militargrupperne.¹⁹ Landsbyer blir tvangsflyttet til områder under militær kontroll, og innbyggernes opprinnelige landsbyer blir brent ned og avlinger og andre eiendeler plyndret eller ødelagt. Ifølge International Crisis Group er slike overgrep en del av handlingsmønsteret i det militære, der målsettingen om at militære enheter skal være selvforsynte gir insentiver til og legitimerer at slike overgrep finner sted: *”While it is not clear whether such abuses stem from direct orders by the military hierarchy, they have occurred with enough regularity for decades that they undoubtedly form a part of military culture that senior commanders must be aware of and for which they should be held accountable. The long-standing ‘self-reliance’ policy of the army, whereby units in the field are expected to be self-sufficient- leading to confiscation of land, forced labour for cultivation of food and informal taxations- also has a significant impact on local populations.”*²⁰ I de etniske konfliktområdene blir ikke overgrep mot lokalbefolkningen etterforsket eller straffet, og dermed er det heller ingenting som hindrer at en slik praksis kan fortsette.²¹

4 Informasjon fra selskapene

Rådets kommunikasjon med selskapene i fellesforetaket fremgår av tilrådningsrapporten av 2. mai 2011. Rådet har ikke kontaktet selskapene etter dette. Imidlertid sendte Daewoo på eget initiativ den 29. Mai 2012 to rapporter til rådet: *A Comprehensive Report to better understand the Shwe Project* og *Land Acquisition Activities - Kyauk Phyu, Rakhine State 2009-2010*. Den førstnevnte rapporten skal, ifølge Daewoo, vise at selskapets tilnærming til prosjektet *“meets and goes beyond what are the generally accepted international standards in fulfilling our corporate social responsibility to the people of Myanmar.”* Den andre rapporten redegjør for hvordan landområder er blitt ervervet i Kyauk Phyu i forbindelse med ilandføring av gassen fra Shwe-feltet utenfor kysten av Myanmar.

Shwe-prosjektet omfatter utvinning og ilandføring av gassen fra to offshore-blokker til en landbasert gassterminal i området Kyauk Phyu, der Daewoo er operatør. Begge rapportene omhandler dette prosjektet. Shwe-prosjektet er ikke en del av rådets tilrådning ettersom rådet kun ser på transporten av gassen fra gassterminalen og videre over land i Myanmar. De ovennevnte rapportene er derfor ikke omtalt nærmere.

¹⁸ Kachin News 7. mars 2012: *Fighting in N. Shan state continues along Shwe pipeline route*, <http://www.kachinnews.com/news/2249-fighting-in-n-shan-state-continues-along-shwe-pipeline-route.html>

¹⁹ Se fotnote 15, s. 13.

²⁰ Se fotnote 15, s. 13.

²¹ Se fotnote 15, s. 14.

Siden POSCO ikke var omfattet av den opprinnelige tilrådingen, og ettersom Finansdepartementet ikke hadde fattet noen beslutning om rådets tilråding av 2. mai 2011 sendte Etikkrådet utkastet til tilråding fra februar 2011 til POSCO for kommentarer den 16. mai 2012.

POSCO svarte rådet 8. juni 2012. Selskapet understreker at man ikke kan basere vurderingen av menneskerettighetsbrudd i dag på hva som hendte da Yadana-rørledningen ble bygget: *"it will be overestimated to deduce what happened in the past would happen again in the future. Daewoo carefully studied the Yadana case, and is determined to avoid such mishap not only for the project we are operating, but also the project we take part in."*²² Selskapet sier videre at Daewoo har bidratt med råd til prosjektet basert på erfaringer selskapet har høstet med Shwe-prosjektet. *"Daewoo reiterated the significance of avoiding human right violation to the Chinese party and advised them to establish the Code of Corporate Conduct and Ethics as well as the proper procedure and mechanism for land/crop compensation program complying with international standard. The detailed information in respect of such manuals and whole process was provided to the management of SEAGP."*²³

POSCO opplyser at mer enn halvparten av landområdene som er nødvendig for rørledningen, var ervervet i slutten av april 2012 og fremholder at SEAGP *"has paid its utmost attention to prevent human rights violation and consequently there was no single report of human rights abuse."* POSCO mener at dette beviser at deltakelse i byggingen av gassrørledningen ikke nødvendigvis leder til menneskerettighetsbrudd. Selskapet viser i den sammenhengen også til den tidligere omtalte rapporten fra Human Rights Watch, og poengterer at det er ingenting i denne rapporten som tyder på at det er rørledningen som har forårsaket spenninger mellom KIA og det militære.

POSCO opplyser videre at konsernet har etiske retningslinjer (*code of conduct*), og at det har styrket arbeidet med menneskerettigheter, men som ikke konkretiseres nærmere. Selskapet har også innført et risikostyringsystem. Gjennom disse tiltakene *"POSCO tries to improve human rights management and prevent human rights risk around POSCO Family. Concerning Myanmar issues, POSCO will protect human rights by monitoring them."*

5 Rådets vurdering

Den 2. mai 2011 avga rådet tilråding om å utelukke Daewoo, KOGAS, GAIL og ONGC fra SPU på grunn av en uakseptabel risiko for medvirkning til menneskerettighetsbrudd i forbindelse med bygging av den 800 km lange gassrørledningen tvers gjennom Myanmar. Rådet har etter anmodning fra Finansdepartementet vurdert situasjonen på nytt i lys av den senere tids politiske utvikling i Myanmar. De politiske og demokratiske reformene som myndighetene i Myanmar har gjennomført i løpet av det siste året, har utvilsomt vært positive for menneskerettighetssituasjonen i landet, blant annet gjennom frigivelsen av mange politiske fanger, styrking av ytringsfriheten og gjennomføringen av frie suppleringsvalg i april i år.

²² Brev fra POSCO til Etikkrådet 12. juni 2012. Alle sitatene i dette avsnittet er hentet fra dette brevet. I tillegg mottok rådet rapporten: *Shwe-project; Socio-economic program; Annual report 2010*. Den omhandler bare Shwe-prosjektet og er derfor ikke omtalt nærmere her.

²³ POSCO refererer til SEAGP (South East Asia Gas Pipeline Company) som operatør for gassrørledningsprosjektet.

Rådet har derfor vurdert om det fortsatt er en uakseptabel risiko for at selskapene medvirker til grove menneskerettighetsbrudd, og har i den sammenheng både sett på om det har vært endringer i selskapenes deltakelse i prosjektet, statusen for rørledningsprosjektet, hvorvidt det har foregått økt militarisering i områdene langs rørledningstraseen, og om det er rapportert om menneskerettighetsbrudd fra militærets side knyttet til byggingen av rørledningen.

Når det gjelder selskapenes deltakelse i prosjektet, har det etter det rådet kjenner til ikke skjedd noen endringer i deltakelsen eller eierandeler. Etersom POSCO har ervervet en eierandel på 68,15 prosent i Daewoo, anser rådet at POSCO som morselskap må inkluderes i tilrådingen, fordi selskapet har en kontrollerende eierandel i Daewoo.

Rørledningen er planlagt ferdigstilt i 2013. Store deler av rørledningen synes å være ferdig, men bygging er ennå ikke påbegynt i Shan-staten i nord, som er et område preget av store etniske konflikter. Det er usikkert om konflikten med etniske grupper vil påvirke ferdigstillingen av prosjektet. POSCO viser i sitt brev til at byggingen av rørledningen ikke har *forårsaket* konfliktene i området. Dette er irrelevant for rådets vurdering av om det foregår menneskerettighetsbrudd i tilknytning til byggingen.

Rådet finner det dokumentert at militariseringen i områder langs rørgaten har økt, særlig i Rhakine-staten og Shan-staten, henholdsvis den søndre og nordre enden av rørledningen. Dette er områder med store etniske befolkningsgrupper. I den nordre delen kan det se ut til at rørledningen har forsterket konflikten, og at den er sentral i de voldshandlingene som foregår i området. I disse områdene har militære styrker i løpet av det siste året forsterket sitt nærvær for å sikre landområder til rørledningen.

På bakgrunn av den informasjonen som rådet selv har innhentet, sammenholdt med nye rapporter fra anerkjente organisasjoner som Human Rights Watch og rapportering i nyhetene, ser det ikke ut til at den politiske utviklingen i Myanmar så langt har hatt noen innvirkning på hvordan myanmarske styrker opptrer mot sivilbefolkningen i områder med etniske konflikter. Rådet legger vekt på at mange ulike kilder bekrefter at militæret i Myanmar fortsatt begår systematiske og grove menneskerettighetsbrudd, og at tortur, drap, voldtekt, tvangsarbeid og andre overgrep skjer i de områdene som rørledningen skal gå gjennom. Disse overgrepene er pågående, og synes å ha økt i omfang i takt med at militæret har søkt å få kontroll over landområder langs rørledningstraseen. Rådet finner det derfor godt gjort at byggingen av rørledningen fører til grove og systematiske menneskerettighetsbrudd.

Etter rådets oppfatning er grunnlaget for å utelukke selskapene i fellesforetaket samt POSCO som er morselskapet til Daewoo, fortsatt tilstede, og det er faktisk blitt forsterket siden rådets tilråding av 2. mai 2011. Selv om det er militæret i Myanmar og ikke selskapene som begår menneskerettighetsbruddene, er det en klar sammenheng mellom normbruddene og selskapene ved at normbruddene begås for å legge til rette for selskapenes fremtidige virksomhet. Det er også klart at selskapene har gått inn i fellesforetaket ut i fra en enkelt målsetting – å bygge en rørledning over land i Myanmar. De har samtidig godtatt at det militære skal være ansvarlig for å sikre landområder og sørge for sikkerheten langs rørgaten. Det har vært en betydelig mediedekning av konflikten nord i Shan-staten. Rådet finner det sannsynlig at selskapene i fellesforetaket har hatt eller burde hatt kunnskap om overgrepene som skjer i forbindelse med forberedelsen av rørledningen. Etter rådets oppfatning synes de tiltakene som selskapene har gjennomført og som er beskrevet i tilrådingen av 2. mai 2011 og i avsnitt 4 i denne tilrådingen, ikke å være tilstrekkelige for å hindre menneskerettighetsbrudd.

Rørledningen skal etter planen være ferdigstilt i løpet av 2013. Ettersom militære styrker også skal sikre rørledningen etter at den er kommet i drift, er det rimelig å anta at det vil være et tungt militært nærvær langs hele traséen, og særlig i konfliktområdene, også etter 2013. Rådet legger vekt på at det militærets grove overgrep mot lokalbefolkningen i form av tvangsarbeid og vold synes å fortsette, og at slike handlinger også forekommer i områder som ikke er preget av konflikt. Det later ikke til at endringen i den politiske situasjonen i landet så langt har ført til praktiske reformer med betydning for hvordan hæren behandler sivile i konfliktområder i Myanmar. Rådet finner derfor at det fortsatt er en uakseptabel fremtidig risiko for at selskapene vil medvirke til menneskerettighetsbrudd knyttet til rørledningen.

6 Tiltrådning

Etikkrådet tilrår at Daewoo International Corporation, Oil and Natural Gas Corporation Ltd, GAIL India, Korea Gas Corporation og POSCO utelukkes fra investeringsuniverset til SPU på grunn av en uakseptabel risiko for medvirkning til pågående og fremtidige grove eller systematisk brudd på menneskerettighetene i forbindelse med byggingen av en gassrørledning over land i Myanmar.

Ola Mestad
Leder

(sign.)

Dag Olav Hessen

(sign.)

Ylva Lindberg

(sign.)

Gro Nystuen

(sign.)

Bente Rathe

(sign.)